

Presentatie Josse Klijnsma

Welke rol kan contractenrecht spelen in het creëren van een rechtvaardige samenleving?

In ons dagelijks leven sluiten we talloze overeenkomsten. Op weg hier naar toe heb je misschien wel een treinkaartje gekocht, in de trein heb je wellicht op je laptop gezeten uit de Apple store en op die laptop heb je misschien een boek op Amazon gekocht.

Vaak gaan zulke transacties vergezeld met een flinke set algemene voorwaarden van de verkoper. Algemene voorwaarden waarvan we niet de moeite nemen om ze door te lezen, niet in de laatste plaats omdat ze lang, ingewikkeld en heel erg saai zijn. En misschien nog wel belangrijker, we kunnen ze toch niet veranderen.

Gelukkig biedt het contractenrecht ons enige bescherming om te compenseren voor onze relatieve zwakheid ten opzichte van de verkoper, bijvoorbeeld door het verbieden van al te oneerlijke algemene voorwaarden.

Als je die laptop echter hebt gekocht, niet alleen om spelletjes op te spelen en te Facebooken, maar omdat je een klein bedrijfje hebt en de laptop voor werk gebruikt, krijg je niet dezelfde bescherming. Als bedrijf word je immers geacht voor jezelf te kunnen zorgen.

Dit heb ik altijd vreemd gevonden en riep bij mij een veelheid aan vragen op.

Wat zijn de regels voor consumenten en wat voor kleine bedrijven?
Zitten consumenten en kleine bedrijven in een relatief vergelijkbare situatie?
Is het eerlijk om ze verschillend te behandelen?

Maar ook meer fundamentele vragen, zoals:
Moeten we zwakkere partijen beschermen in het contractenrecht?
Kan zulke bescherming sociaal kwetsbare groepen steunen?
Is contractenrecht überhaupt een geschikte plaats om sociale doeleinden na te streven?

Kortom, welke rol kan contractenrecht spelen in het creëren van een rechtvaardige samenleving? In mijn proefschrift, *Contract Law as Fairness*, heb ik dus politieke filosofie, de filosofie van hoe een rechtvaardige samenleving eruit ziet, toegepast op contractenrecht, het deel van het recht dat zich bezig houdt met welke overeenkomsten tussen private partijen geldig zijn.

Daarbij heb ik de filosofie van John Rawls, *Justice as Fairness*, als uitgangspunt genomen. Rawls was een filosoof aan Harvard in de tweede helft van de vorige eeuw en het is moeilijk zijn invloed te overschatten.

In de tien jaar nadat zijn belangrijkste werk, *A Theory of Justice*, uitkwam, zijn er al meer dan 2500 publicaties over geschreven en zijn werk is in 27 talen vertaald. Rawls was de meest vooraanstaand politiek filosoof van de 20ste eeuw.

Rawls ontwikkelt in zijn filosofie kort gezegd twee basis principes:

Iedereen heeft recht op zoveel mogelijk grondvrijheden, zoals vrijheid van meningsuiting. En economische ongelijkheid is alleen gerechtvaardigd als het in het voordeel is van de minst bedeelden.

In mijn proefschrift beargumenteer ik dat contractenrecht een belangrijke rol kan spelen in het bewerkstelligen van deze principes.

Contractenrecht kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat discriminerende overeenkomsten niet afdwingbaar zijn of dat een woekerpolis niet afdwingbaar is.

Meer algemeen beargumenteer ik dat de bescherming van zwakkere partijen een belangrijke manier is waarop contractenrecht de minstbedeelden in de samenleving kan helpen.

En dit brengt ons weer bij waar we begonnen zijn:

Verdienen kleine bedrijfjes, als zwakke partij, de bescherming die consumenten al genieten?

Om deze vraag te beantwoorden heb ik gekeken naar de twee belangrijkste redenen achter de bescherming van consumenten. Ten eerste, dat consumenten niet in de positie staan om met de verkoper te onderhandelen, en ten tweede, dat consumenten niet de nodige informatie hebben om weloverwogen beslissingen te nemen.

Dus wanneer je dat boek aan het bestellen bent op Amazon, heb je noch de onderhandelingspositie om iets aan de algemene voorwaarden te doen, noch ken je ze goed genoeg om er überhaupt iets over te kunnen zeggen.

In mijn proefschrift beargumenteer ik dat kleine bedrijfjes op deze punten in dezelfde positie verkeren als consumenten.

Ik concludeer dan ook dat vanuit een Rawlsiaans perspectief, vanuit Contract law as fairness, kleine bedrijfjes dezelfde bescherming verdienen als consumenten

Op die manier kan ook het contractenrecht een rol spelen in het creëren van een rechtvaardige samenleving.